

Atzeak aurrea dantzatzeko duelako

BORROKA, gaitzespena eta sufri-mendua, hara azken hamarkadatan euskal gizartean indarrean izan diren berba giltzarrietakoak. Enpatia, adimen emozionala eta pazientzia izan beharko dute datozen urteetan gure artean prima balore handiena izango duten kontzeptuak. Gatazka bortitzaren sareetan –jarri nahi bada terrorismo totalitarioaren erasoetan– harrapatua egon den edozein gizartetan bezala gertatuko da hemen ere, hautua egin beharko duela: edo gatazkan jarraitu, edo bizikidetzaren bidean abiatu. Ezker abertzaleak, ENA-Mek, erabaki bide du: bukatu da borroka armatuaren zikloa eta presta gaitzeen beste garai baterako. Eta listo. ETAre azken agiriak ere norabide hori agertzen zuen nahiko nabarmen, baina dena aitor-tzera, beti ere oraindik lerro arteko irakurketan borondatea jarrita.

Baina ez, “eta listo” ez da nahikoa. Ez da pistola olibondo adarragatik aldatzea eta kito. Ezinbestekoa da iraganarekiko azterketa kritiko zorrotza, etorkizuneko bizikidetzaren ez ezinbestean berradiskidetzea –eraiki ahal izateko. Iraganaren miaketa gazi-gozaoren orenda.

Apurka bake prozesu bat egituratzen ari den honetan, alabaina, Estatuzaileen aldetik ez dago hain argi zein den ezker abertzalearen aldebakarreko erabakiari eman beharreko erantzuna. Zantzu batzuk irakurketa baikorra dute eta beste batzuk ezkorra erabat. Argia dakartenen artean hauek: Bilduren legezkatzea, biktimen eremuan emandako pauso txiki eta ia ikusezin batzuk, Parot doktrina zalantzan jartzea Konstituzionalean, Donostia 2016... Hauei, aldiz, iluntasuna darie: Bateragune auzia eta datozen auzi berriak; hainbat atxiloketa edo atxiloketa agindu, lege berri zingirazaleak, Espainiako iritzi

publikoaren tratamendu orokorra, biktimen erabilera...

Horrez gain, hor da “Bildu shock” horretan harrapatua geratu den iritzi sortzaileen multzo zabala. Duela gutxi arte –edo “berun denboretan”, hauetako askok esango lukeen moduan–, aski zen armak uztea eta bizitza politikoan integratzea. Armarik gabe edozer da posible, armekin ezer ez. Gaur egun, irudi luke horietako inork ez duela inoiz halako harririk jaurti. Gaur egun garaile eta garaituak behar dira eta iraganaren irakurketa estatista-konstituzionalista –horrek egiten baitu demokratiko–. Utikan elkarrizketa eta bizikidetzaren prozesu zabalak –hori amore ematea baita–!

HISTORIA hurbila kontatzeko ordua hasi da, gure historia hurbila, gizartearen gehiengo batek bizi izan duena, horra unearen urduritasuna eta konplexutasunaren klabea. Hori da kontua, etorkizuna eraikitzeko klabea den putzu sakon eta ilun horretan murgildu garelako, eus-

kal gizarteak bere irakurketa egin behar duela; edo irakurketak. Eta alde desberdinek ere beren barne irakurketak egin behar dituztela.

Zeren eta, noiztik da ETA terrorista? 1958an sortu zenetik? 1968an Pardines Guardia Zibila hil zuenetik? Francoren heriotzatik aurrera? Hipercorretik? Edo Miguel Angel Blancoren bahiketa eta hilketaz gerotzik? Izan al zen baina benetako trantsiziorik Espainian? Edo behar al du bigarren trantsiziorik? Bortizkeria, ETAre bakarrik? Estatuak izan al du zigorrak merezi duen jardura ilunik? Espainiako Konstituzioak kaiola itxi ala atea zabaltzeko zizkien herriei? Zertarako balio izan du biolentziak? Zergatik ez zen hobea ENAMentzat borroka armatua Aljerreko negoziazioen ondoren uztea? Edo Lizarra-Garazirekin bat?

Horiei eta beste hainbesteri erantzuteko unea heldu da, lehen-txeago edo geroxeago egingo dena, hobeto edo okerrago bideratuko dena. Euskal gizartean badirudi eragile politiko ia guztiak daudela horretan, alderdien arteko elkarrizketa zabalera iritsi aurreko dantza luze eta konplexu horretan. Denak?

Denak ez, bada Nafarroan eta Araban gotortu den eskuindar talde bat, garai berrietara egokitzeko asmo edo gaitasun gutxi agertzen duena, baina epe laburrean arde edo so erabaki beharko duena. Eta denak aditzera ematen duenez, udazkenetik aurrera erabaki beharko du, Espainiako hauteskunde orokorrak irabazi ondoren. Estatu batek dituen tresna eta ahalmen guztiak izango ditu lagungarri ibilbide horretan. Eta tresna garrantzitsuena euskal presoena, gezurra badirudi ere gaur inoiz baino gehiago, Estatuaren gatibu eta bere helburu politikoak lortzeko tresnarik erabilgarriena.